

Implementatieplan Luchtkwaliteit Gemeente Alblasserdam

Contactpersoon
Marc van der Steen

Datum
14.03.2017

Status
Definitief

Klant
Gemeente Alblasserdam

Rebel TransitieManagement bv
Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam

T 010 275 59 95
F 010 275 59 99
info@rebelgroup.com

www.rebelgroup.com
KvK 56 65 12 44
IBAN: NL95 RABO 0148 5614 11

REBEL

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
2 Doelstellingen	4
3 Activiteiten	5
3.1 Activiteiten binnen de pijlers van het Actieprogramma	5
3.2 Prioritering activiteiten	6
3.2.1 Aansluiting op de doelen en visie van de gemeente	6
3.2.2 Haalbaarheid	7
3.2.3 Potentie	7
3.3 Top 5 acties	7
3.4 Flankerende acties voor participatie van bewoners	12
3.5 Communicatie	13
4 Organisatie	14
5 Monitoring en evaluatie	16
6 Planning	17
7 Begroting	18

1 Inleiding

De luchtkwaliteit in Alblasserdam is de afgelopen jaren vaak een punt van zorg en aandacht geweest voor de gemeente Alblasserdam en haar inwoners. Binnen het coalitieakkoord 2014 – 2018 ('Alblasserdam: dorp met karakter') wordt het verbeteren van de luchtkwaliteit daarom als prominent doel van de gemeente Alblasserdam genoemd, met als belangrijkste resultaat een gezondere leefsituatie voor de inwoners van Alblasserdam. Dit heeft geleid tot het opstellen van het Actieprogramma Luchtkwaliteit Alblasserdam 2016-2020 in samenwerking met de werkgroep luchtkwaliteit, bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeenteraad.

De doelstelling van het actieprogramma is als volgt:

"De doelstelling van het actieprogramma is om te blijven voldoen aan de luchtkwaliteitsnormen en om stapsgewijs te werken aan het bereiken van de gezondheidsadvieswaarden voor de luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie in het jaar 2030. Het actieprogramma kent een doorlooptijd van vier jaar (2016-2020) op basis van een rollende agenda."

Het actieprogramma richt zich met name op een analyse van de status van de luchtkwaliteit in Alblasserdam, de doelstelling van Alblasserdam hieromtrent, en de te nemen acties die zijn geïdentificeerd. In samenwerking met de inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners, andere overheidsorganisaties, de regio Drechtsteden en de provincie Zuid-Holland zal er worden gewerkt aan de geïdentificeerde acties om een verbetering van luchtkwaliteit te bewerkstelligen, met als uiteindelijke doel de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie te bereiken.

Dit implementatieplan fungeert als plan van aanpak om het Actieprogramma Luchtkwaliteit Alblasserdam ten uitvoer te brengen, waarbij de uit te voeren activiteiten, monitoring- en evaluatiestrategie, de planning van de implementatie, de benodigde organisatiestructuur en de begroting aan de orde komen. Het actieplan heeft tot doel om ook echt in een actiemodus te komen en snel concrete projecten ten uitvoer te brengen. Bij de uitvoering van het actieprogramma zal de gemeente indien nodig, de uitvoeringsorganisaties OZHZ betrekken.

2 Doelstellingen

De doelstelling van de gemeente Alblasserdam is om te blijven voldoen aan de wettelijke luchtkwaliteitsnormen en in 2030 de gezondheidsadvieswaarden voor de luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie te bereiken. Het actieprogramma richt zich op de periode 2016-2020, waarin gestart wordt met verschillende initiatieven die op korte termijn een impact hebben en bijdragen aan de langetermijndoelstelling van 2030. Voor de lange termijn is de verwachting dat in Alblasserdam een stapsgewijze verbetering van de luchtkwaliteit mogelijk is, waarbij deze verbetering op termijn tevens meetbaar is in een gereduceerde concentratie van fijnstof en stikstofdioxide in de lucht.

Op de korte termijn is de verwachting dat slechts een beperkte verbetering van de luchtkwaliteit in Alblasserdam wordt geboekt (in termen van microgram fijnstof- en stikstofdioxidereductie). De bijdrage van het programma ligt name in de bewustwording van burgers bij de impact die zij zelf hebben op de luchtkwaliteit en de mogelijkheden die ze hebben om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Initiatieven binnen de looptijd van het actieprogramma hebben daarom, naast het leveren van een **directe verbetering van de luchtkwaliteit**, ook als doel om **bewustwording en betrokkenheid van de inwoners en lokale bedrijven** te creëren, zodat initiatieven binnen en buiten Alblasserdam breed gedragen worden en burgers en ondernemers bewust worden van de effecten van hun gedrag. De kracht van het actieprogramma ligt dan ook in gezamenlijkheid, interactie en participatie.

In het actieprogramma luchtkwaliteit zijn drie pijlers gedefinieerd:

1. Bewustwording: inwoners en bedrijven spelen zelf een rol in het verbeteren van de luchtkwaliteit. De uit te voeren acties dienen een bijdrage te leveren aan de bewustwording van de burgers en bedrijven bij de effecten van hun gedrag op de luchtkwaliteit en de mogelijkheden om luchtkwaliteit te verbeteren.
2. Lokale acties: het lokale verkeer, de industrie en scheepvaart zijn de belangrijkste lokale bronnen voor luchtverontreiniging. De gemeente kan zelf lokale acties uitvoeren of besluiten nemen om de verontreiniging vanuit deze bronnen te verminderen.
3. Lobby: een aanzienlijk deel van luchtverontreiniging wordt veroorzaakt door bronnen buiten de gemeentegrenzen (denk aan industrie en transport). Deze pijler richt zich op een lobbytraject bij stakeholders buiten de gemeente, zoals Rijkswaterstaat en andere gemeenten binnen de Drechtsteden regio.

3 Activiteiten

In het Actieprogramma Luchtkwaliteit Alblasserdam zijn verschillende activiteiten geïdentificeerd. Deze lijst met activiteiten is tot stand gekomen tijdens een interactief proces met experts van DCMR en OZHZ, de Provincie Zuid-Holland en (in opdracht van de provincie) RebelGroup en KR Communicatie.

De uitvoering van het actieprogramma gebeurt op basis van een rollende agenda. Dit betekent dat de lijst van acties een zekere mate van flexibiliteit kent en acties inwisselbaar zijn. Gedurende de looptijd van het programma (2016-2020) kunnen zich nieuwe acties of initiatieven aandienen die alsnog op de lijst gezet worden. In de loop der tijd kan blijken dat aanvullend acties nodig zijn om een gezond Alblasserdam in 2030 te bereiken. Daarnaast kan uit monitoring en evaluatie (zie hoofdstuk 5) blijken dat acties niet het gewenste effect hebben of kunnen stakeholders zich uit projecten terugtrekken, waardoor acties van de agenda af kunnen vallen.

Het ligt voor de hand om te starten met acties die op korte termijn de bekendheid van het programma en de bewustwording vergroten en die relatief snel voor besluitvorming kunnen worden voorgelegd. Op deze wijze laat de gemeente zien dat ze succesvol van start gaat en worden andere stakeholders door deze zichtbaarheid gestimuleerd aan te sluiten bij de activiteiten. Daarom wordt in dit hoofdstuk een selectie van de top 5 activiteiten gemaakt.

In hoofdstuk 4 zullen we nader in gaan op de organisatie en besluitvorming van de rollende agenda.

3.1 Activiteiten binnen de pijlers van het Actieprogramma

Door de experts is per pijler een lijst met activiteiten opgesteld. De drie pijlers kennen alle drie hun eigen benadering, doelgroep en dynamiek¹.

Pijler 'Bewustwording'

De pijler 'Bewustwording' richt zich op het bewust maken van met name inwoners en bedrijven wat de gevolgen zijn van hun 'doen en laten' op de luchtkwaliteit. Dit zijn met name activiteiten richting de inwoners (en het bedrijfsleven) om ook zelf verantwoordelijkheid te dragen in het meehelpen de luchtkwaliteit in de gemeente (en regio) te verbeteren.

Pijler 'Lokale Acties'

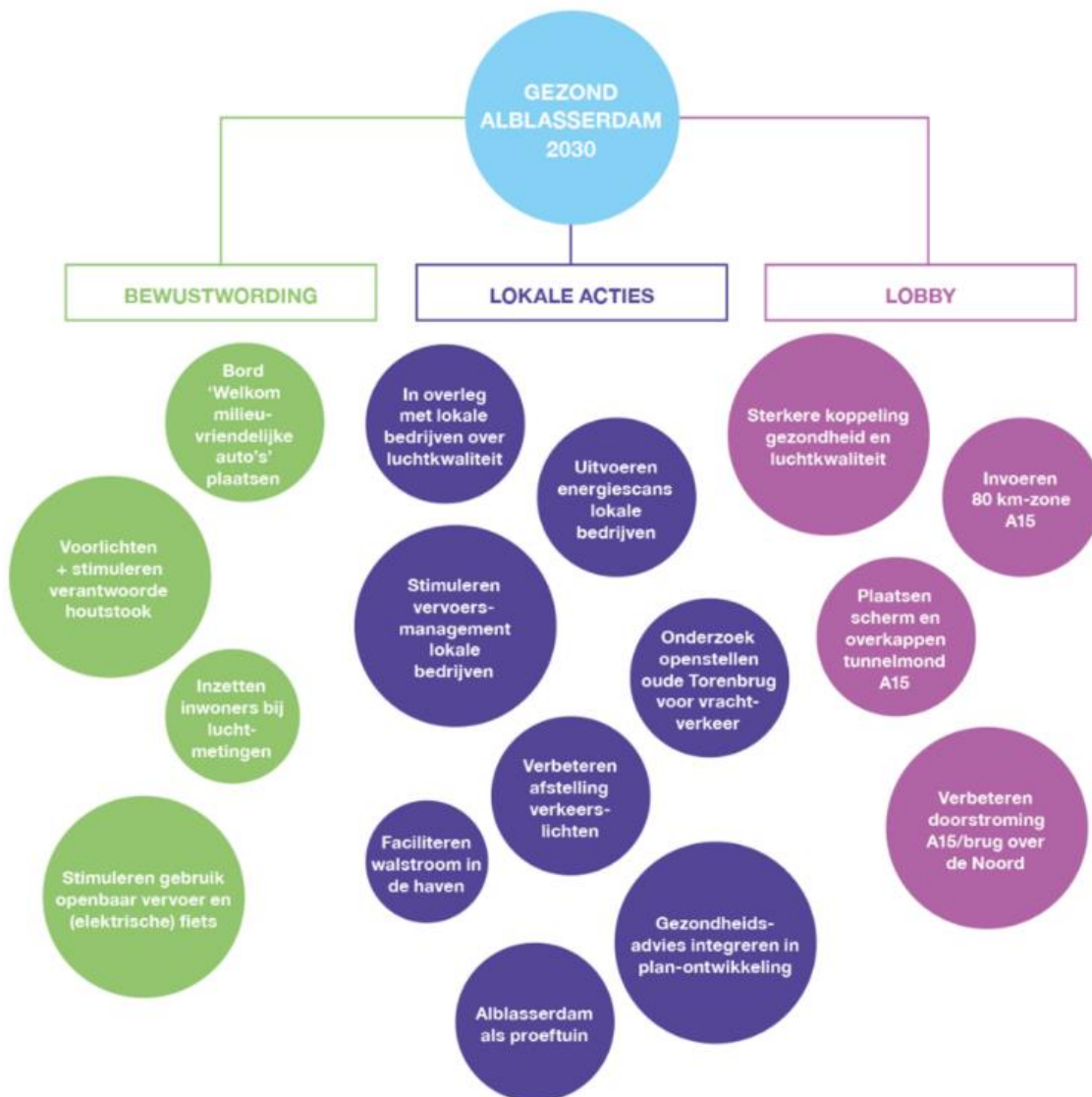
De pijler 'Lokale Acties' richt zich vooral op de lokale bronnen van verkeer, industrie en scheepvaart. Dit zijn met name lokale activiteiten en/of besluiten die door de gemeente zelf geïnitieerd (kunnen) worden. Bijvoorbeeld het wel/niet sluiten van de Torenbrug voor zwaar (vracht)verkeer en het stimuleren van bedrijven om hun vervoer of energie slimmer en efficiënter in te richten.

Pijler 'Lobby'

De luchtkwaliteit wordt voor een belangrijk deel bepaald door bronnen die (ver) buiten Alblasserdam liggen. De gemeente heeft daarop beperkte sturingsmogelijkheden en zet zich daarom in om andere partijen te beïnvloeden om op de (in de figuur) benoemde acties te acteren.

¹ Bron: Actieprogramma Luchtkwaliteit Alblasserdam

Onderstaande figuur toont de benoemde acties per pijler.

3.2 Prioritering activiteiten

Om tot een eerste prioritering van de acties te komen, is elke actie gewogen op basis van aansluiting bij het gemeentelijk beleid, haalbaarheid en potentie. Hieronder worden de wegingsfactoren nader toegelicht:

3.2.1 Aansluiting op de doelen en visie van de gemeente

Hierbij zijn de volgende sub-criteria geformuleerd:

Passend binnen het beleid van de gemeente

De betreffende actie is in lijn met het Programma Luchtkwaliteit Drechtsteden (2008) en het Actieprogramma Luchtkwaliteit (vastgesteld door de raad d.d. 25 oktober 2016), en past daarmee in de strategie en visie van de gemeente. Dat wil zeggen dat de actie aansluit bij een van de drie pijlers: bewustwording, lokale acties of lobby.

3.2.2 Haalbaarheid*Politiek draagvlak*

De actie past in het politieke programma van het college van B & W, de samenlevingsagenda van Alblasserdam, regionaal beleid van de regio Drechtsteden of draagt bij aan provinciale doelen en wordt daarom ondersteund vanuit de provincie.

Maatschappelijk draagvlak

De actie ondersteunt initiatieven van inwoners of actiegroepen, of betreft inwoners actief bij de implementatie.

Financiële haalbaarheid

Er zijn voldoende financiële middelen beschikbaar om de actie uit te voeren. Daarbij wordt tussen de acties tevens een afweging gemaakt op kosteneffectiviteit. De financiële middelen kunnen tenslotte slechts eenmaal ingezet worden.

3.2.3 Potentie*Op korte termijn realiseerbaar*

De eerste acties vanuit de rollende agenda moeten op korte termijn het succes van het actieprogramma kunnen tonen en daarom op korte termijn realiseerbaar zijn. Realiseerbaarheid op de korte termijn is enerzijds afhankelijk van de mate waarin stakeholders zijn opgelijnd en anderzijds of een actie relatief snel door eventueel benodigde besluitvorming kan.

Bijdrage aan bewustwording

De mate waarin de actie bewustwording realiseert bij inwoners en bedrijven, bijvoorbeeld door zichtbaarheid of betrokkenheid van burgers/bedrijven.

Luchtkwaliteitsverbetering

De mate waarin er wordt verwacht dat de actie in kwantitatieve zin een verbetering van de luchtkwaliteit oplevert, op de korte en lange termijn.

Potentie voor opschaalbaarheid

De mate waarin de actie kan worden opgeschaald binnen de gemeente en naar andere gemeenten, in het bijzonder de Regio Drechtsteden, waarmee al intensief wordt samengewerkt.

3.3 Top 5 acties

Op basis van bovenstaande wegingsfactoren zijn de acties gerangschikt, hieruit is een top 5 aan acties naar voren gekomen:

#	Initiatief	Pijler
1	Bord plaatsen 'Welkom milieuvriendelijke auto's'	Lokale actie
2	Voorlichten + stimuleren verantwoorde houtstook	Bewustwording
3	Onderzoek toelaten vrachtverkeer op Torenbrug	Lokale acties
4	Alblasserdam als sociale proeftuin	Lokale acties
5	Koppeling thema gezondheid en luchtkwaliteit	Lobby

Tabel 1: top 5 initiatieven

Deze top 5 acties zullen we nader toelichten, waarbij we ingaan op de aanpak, betrokken stakeholders, aansluiting bij de pijlers en een eerste schatting van de kosten en bekostiging van de acties. Dit laatste betreft slechts een eerste indicatie. De verantwoordelijke voor de betreffende activiteit (zie H5) zal te zijner tijd een begroting opstellen.

Actie 1: Bord plaatsen 'Welkom milieuvriendelijke auto's'

Verschillende Nederlandse gemeenten hebben een milieuzone ingevoerd. De bekendste zijn Rotterdam, Amsterdam en Utrecht met een algemene milieuzone voor personen- en vrachtverkeer. Daarnaast hebben verschillende kleinere gemeenten (Breda, Delft, Leiden, Arnhem) hebben (een deel) van de gemeente uitgezonderd voor vrachtverkeer. Ook Alblasserdam gaat de mogelijkheid van een milieuzone onderzoeken. Als eerste stap wil de gemeente bewustwording creëren, door aan het begin van het dorp een bord te plaatsen met 'Welkom milieuvriendelijke auto's'. Parallel wil de gemeente onderzoeken wat het betekent om een milieuzone in te stellen. De keuze ligt dan voor welke voertuigen worden uitgesloten (alleen vrachtverkeer of ook personenvervoer en vanaf een gestelde leeftijd of afhankelijk van het type), en in welke zones het verkeer uitgesloten wordt.

Aanpak:

1. Verkeersbesluit voor plaatsen borden
2. Borden plaatsen
3. Onderzoek naar opties, kosten en handhavingsmethodiek voor milieuzonering

Met wie:

Inwoners, KR communicatie

Aansluiting op de pijlers:

De plaatsing van het bord aan het begin van het dorp draagt met name bij aan de bewustwording. In geval het onderzoek leidt tot een milieuzone, zal ook de luchtvervuiling vanuit het lokale verkeer sterk afnemen, waardoor deze actie mogelijk ook bij zal dragen aan de pijler 'lokale actie'.

Financieel:

EUR 10.000,- voor het plaatsen van borden en het onderzoek naar een milieuzonering (incl. onderzoek naar handhavingsmethodiek, vergelijk met andere steden als Rotterdam, Amsterdam, Utrecht, krachtenveldanalyse en onderzoek naar kosten).

Actie 2: voorlichten en stimuleren verantwoorde houtstook

Houtstook levert een belangrijke bijdrage aan de fijnstofconcentratie in woonwijken. Daarnaast kan houtstook kwalijke lokale effecten hebben voor longpatiënten en kunnen open haarden, allesbranders, barbecues, terrashaarden en vuurkoven overlast veroorzaken. Deze actie richt zich op het bewustmaken van inwoners van de negatieve effecten van houtstook. Het doel is de overlast te beperken en de luchtkwaliteit te verbeteren. De omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid heeft reeds onderzoek gedaan naar de overlast van houtstook. Tevens loopt in de regio Haaglanden een initiatief

voor verantwoorde houtstook. Alblaserdam zal hiermee de samenwerking opzoeken. De houtstookcampagne betreft een regionale aanpak (geïnspireerd door het houtstook-initiatief van Alblaserdam). Het initiatief past binnen het regionale samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit.

Alblaserdam is al begonnen met: de houtstookcampagne

De gemeente heeft reeds een eerste stap gezet in de houtstookcampagne door reeds een opdracht te verstrekken aan KR Communicatie. KR Communicatie zal een campagne opstarten voor verantwoorde houtstook.

Aanpak:

- ✓ Opdrachtverstrekking aan KR voor verantwoorde houtstookcampagne
- 1. Beschikbaar stellen van de 10 stooktips en toolkit Platform Houtrook²
- 2. Informatieavond in samenwerking met DGJ en NHK

Met wie:

Omgevingsdienst Rijnmond (10 stooktips en toolkit Platform Houtrook), Dienst Gezondheid & Jeugd, Nederlands Haarden- en Kachelbranche (NHK), OZHZ, Provincie Zuid-Holland, Gemeente Den Haag, KR Communicatie, Longfonds.

Aansluiting op de pijlers

Het voorlichten en stimuleren van verantwoorde houtstook creëert bewustwording voor het belang van een verbetering van de luchtkwaliteit bij de inwoners en draagt bij aan de zichtbaarheid van het actieprogramma. Daarnaast kan bij succes de voorlichting worden uitgebreid naar andere gemeenten. Hierbij kan worden aangehaakt op ervaringen die de provincie Zuid-Holland heeft opgedaan in de regio Haaglanden.

Financieel

EUR 25.000,- bekostigd uit Nationaal Programma Luchtkwaliteit

Actie 3: Onderzoek toelating zwaar vrachtverkeer Torenbrug

Momenteel gaat veel zwaar vervoer door het dorp (Dam/Ruigenhil). De gemeente gaat onderzoeken wat het betekent om zwaar wegverkeer toe te laten op de Oude-Torenbrug om daarmee de luchtverontreiniging elders in het dorp te verminderen. Na "openstelling" zal dit verkeer zich verdelen over de Ruigenhil en de Oude Torenweg. Het is echter onzeker wat het effect van openstelling zal zijn. Tevens ontstaat er mogelijk weerstand van bewoners, indien bijvoorbeeld de geluidsbelasting toeneemt. Het bewonerscomité Waterhoven zal daarom betrokken worden bij het project en omwonenden worden betrokken bij een zoektocht naar nieuwe acties om verdere luchtverontreiniging op de locaties tegen te gaan.

Aanpak:

- 1) Nieuw onderzoek naar effecten openstelling (akoestisch onderzoek, luchtkwaliteit)
- 2) Inspraak met de omwonenden inzake maatregelen
- 3) Indien positieve uitkomsten: besluitvorming, inzetten vergunningstraject, opzetten monitoringsplan om effect op lange termijn te borgen

Met wie:

Gemeente, DCMR, OZHZ (vergunningverlening), bewonerscomité Waterhoven, KR communicatie

² Reeds beschikbaar op <http://www.infomil.nl/>

Aansluiting op de pijlers

Deze lokale actie vermindert de uitstoot van stikstofdioxide bij Dam/Ruigenhil en zorgt voor een betere spreiding van het vrachtverkeer in Alblasserdam. Indirect vergoot de actie ook het bewustzijn van de inwoners van Alblasserdam dat er serieuze acties nodig zijn voor het verbeteren van de lokale luchtkwaliteit. Echter onderzoek zal moeten uitwijzen wat de daadwerkelijke winst van de actie is.

Financieel

EUR 20.000,- voor het uitvoeren van de onderzoeken en organiseren van inspraakbijeenkomsten, bekostigd vanuit het budget van de gemeente Alblasserdam. De mogelijkheid wordt onderzocht om de kosten via het jaarprogramma OZHZ 2017 te bekostigen.

Actie 4: Alblasserdam als sociale proeftuin

De gemeente is op zoek naar innovatieve acties, waarin bewoners en ondernemers een bijdrage kunnen leveren aan de luchtkwaliteit. Daarom gaat Alblasserdam op zoek naar onverwachte combinaties met partners door proeftuinen op te zetten. Niet alleen kunnen hieruit onverwachte acties ontstaan, er kan tevens een blauwdruk voor andere gemeenten worden gevormd.

Het eerste initiatief binnen de proeftuin is al gestart (zie kader).

Alblasserdam is al begonnen met: de proeftuinen

Aan de tunnelmonden van de Noordtunnel is een hoge concentratie uitstoot van schadelijke stoffen door het wegverkeer. De gemeente heeft een succesvol lobbytraject achter de rug om luchtzuiveringsinstallaties bij de tunnelmonden van de Noordtunnel te bekostigen en realiseren. In november 2016 heeft wethouder Kraaijveld aangekondigd dat drie luchtzuiveringsinstallaties (smogstofzuigers) worden geplaatst die fijnstof transformeren tot grof stof, een effectieve manier om de luchtkwaliteit te verbeteren. Deze actie is bekostigd uit middelen die zijn aangevraagd via het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. Het gaat om een innovatief traject van Studio Roosegaarde en ENS Technology, dat tevens bijdraagt aan bewustwording.

Tevens beoogt de gemeente een bewustwordingsproject te starten waarin een kunstobject wordt geplaatst bij de waterbushalte. Dit 'River Art' project draagt zowel bij aan de pijler bewustwording als aan verbeterde luchtkwaliteit (lokale actie).

Aanpak:

Parrallel aan de lopende initiatieven (smogstofzuiger en River Art), zal de gemeente sociale proeftuinen opzetten om initiatieven bij stakeholders op te halen. Hiertoe is de aanpak:

- 1) Selectie en benaderen van groep interessante partijen, frisdenkende, dwarskijkers
- 2) Organisatie van 'Outside-In'-inspiratie sessies voor het vinden van aansprekende voorbeelden
- 3) Selectie mogelijke nieuwe acties op basis van de in dit implementatieplan geïntroduceerde wegingscriteria
- 4) Uitwerking tot projectvoorstellen
- 5) Besluitvorming bij de raad

Met wie:

Provincie Zuid-Holland, Regio Drechtsteden, RebelGroup, Studio Roosegaarde of vergelijkbare frisdenkende en dwarskijkers, KR communicatie, OZHZ, DCMR, regionale partners, inwoners, lokale ondernemers/bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Aansluiting op de pijlers

Deze actie past bij de gemeente als netwerkende overheid, waarbij initiatieven vanuit de inwoners worden gestimuleerd en ondersteund. Hierdoor kunnen inwoners en lokale bedrijven actief onderdeel uitmaken van oplossingen voor luchtkwaliteitsproblemen. Daarnaast kan de gemeente hiermee

nieuwe activiteiten ophalen voor de rollende agenda. Tevens kan deze aanpak als voorbeeld dienen voor andere gemeenten en daarmee verder worden opgeschaald.

Financieel

EUR 40.000,- , voor het opzetten van de sociale proeftuinen, bekostigd door de provincie Zuid-Holland.

Voor de lopende trajecten:

EUR 100.000,- voor de luchtzuiveringsinstallaties bij de Noordtunnel (zie kader), bekostigd vanuit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit.

EUR 15.000,- voor het onderzoeken van de mogelijkheden van het kunstobject en het opschalingsonderzoek is/wordt bekostigd door de provincie Zuid-Holland.

Actie 5: lobby voor koppeling thema gezondheid en luchtkwaliteit

Het sterker verbinden van de thema's gezondheid en luchtkwaliteit door het opzetten van regionale – of zelfs landelijke - acties die bewustwording opleveren over de effecten van een slechte luchtkwaliteit voor de gezondheid. De gemeente heeft zelf luchtkwaliteit al opgenomen in het programma Leefbaar, maar betreft ook graag andere organisaties bij het vraagstuk. Daarom kan er worden gezocht naar (financiële) ondersteuning vanuit de gezondheidszorg voor acties ter verbetering van de luchtkwaliteit. Dit zal de gemeente doen door partijen gerelateerd aan de gezondheidszorg te benaderen en hen allereerst te overtuigen van betrokkenheid bij de luchtkwaliteitsmaatregelen. Vanuit die betrokkenheid kan de gemeente samen met deze partijen een communicatieboodschap opstellen.

Alblasserdam is al begonnen met: de lobby

Op 6 maart heeft Tweede Kamerlid Stientje van Veldhoven een werkbezoek gebracht aan Alblasserdam. Daarbij heeft ze een bezoek afgelegd bij de smogstofzuiger van ENS en de meetinstallatie van DCMR. Alblasserdam heeft daarmee luchtkwaliteit en de effecten op de gezondheid extra onder de aandacht gebracht.

Aanpak:

- 1) Selectie en benaderen van partijen in de gezondheidszorg (bijv. Dienst Gezondheid en Jeugd, en het Longfonds, TNO)
- 2) Vaststellen gezamenlijke communicatieboodschap
- 3) Organiseren bijbehorende gezondheidsacties

Met wie:

Binnen Drechtstedenverband met Dienst Gezondheid & Jeugd, Longfonds, Natuur & Milieufederatie Zuid-Holland, buurtcomités, actiecomités, lokale bedrijven, KR communicatie, provincie Zuid-Holland.

Aansluiting op de pijlers

Door het koppelen van gezondheid en luchtkwaliteit wordt de bewustwording bij de inwoners over het belang van een goede luchtkwaliteit voor de gezondheid versterkt. Door dit gezamenlijk met regionale en landelijke partijen op te pakken, worden op lange termijn mogelijk ook bronnen van luchtverontreiniging van buiten de gemeentegrenzen aangepakt (pijler lobby).

Financieel

EUR 15.000,- , bekostigd door de provincie Zuid-Holland.

3.4 Flankerende acties voor participatie van bewoners

De campagneslogan voor het actieprogramma is 'Samen sterk voor schone lucht'. De gemeente heeft als een van de uitgangspunten geformuleerd dat inwoners en lokale bedrijven betrokken worden bij de acties uit het programma. Om deze betrokkenheid te borgen worden de volgende activiteiten in gang gezet:

1. Online participatieplatform: Om op een innovatieve manier burgerparticipatie mogelijk te maken, zal de gemeente een online participatieplatform opzetten. De gemeente Alblasserdam kan op dit platform haar ideeën delen, maar inwoners kunnen ook reageren op de ideeën en zelf ideeën aandragen. Op deze manier kunnen dus ideeën door middel van crowdsourcing worden opgehaald en aangescherpt. Er bestaan standaardoplossingen om een online participatieplatform mogelijk te maken, zoals het recent opgestarte CitizenLab³, welke wordt gebruikt door bijvoorbeeld de gemeente Hasselt (België) en Schiedam.
2. Burgers zelf laten meten: er bestaan verschillende sensoren waarmee burgers zelf de luchtkwaliteit kunnen meten. Door hier meer inzicht in te krijgen, raken burgers tevens beter op de hoogte van de impact van hun eigen handelen en de mogelijkheden om luchtkwaliteit te verbeteren. De gemeente beoogt simpele sensoren aan te schaffen, die burgers kunnen lenen om zelf metingen te verrichten. In de communicatie over deze actie zal de gemeente aansluiten bij de landelijke communicatiestrategie: <https://www.samenmetenaanluchtkwaliteit.nl/>. Tevens zullen burgers worden gewezen op de app van DCMR, waar ze al informatie over de lokale luchtkwaliteit kunnen vinden.
3. Ruimte bieden voor initiatieven van onderaf: burgers kunnen zelf initiatieven ontplooiën, bijvoorbeeld vanuit de proeftuin, maar ook vanuit scholen, sportverenigingen of wijkcentra. De gemeente biedt graag ruimte voor deze initiatieven. Die ruimte kan procesmatig zijn (bijv. meedenken met plannen, of openbare ruimte beschikbaar stellen voor initiatieven), of budgettair. Daarbij zal de werkgroep de afweging maken voor het al dan niet ondersteunen van een initiatief, op basis van de in dit implementatieplan benoemde wegingsfactoren. Tevens wordt gekeken of deze initiatieven kunnen worden bekostigd/gefinancierd door middel van crowdfunding. Dit houdt in dat inwoners individueel kunnen investeren in een initiatief. Daarbij raken inwoners door crowdfunding direct betrokken bij de actie.

Financieel

1. Online communicatieplatform: EUR 15.000,- bekostigd door de gemeente Alblasserdam
2. Burgers zelf laten meten: EUR 5.000,- bekostigd door de gemeente
3. Ruimte voor initiatieven van onderaf en crowdfunding: EUR 10.000,- bekostigd door de gemeente Alblasserdam en de provincie Zuid-Holland

³ Zie: <http://www.citizenlab.co/?lang=nl>

3.5 Communicatie

De communicatiefocus ligt op bewustwording van inwoners en lokale ondernemers. Het creëren van draagvlak en betrokkenheid van burgers wordt vanuit de diverse activiteiten opgepakt en aangesterkt door de flankerende acties voor participatie. Tevens worden een aantal activiteiten ingestoken als lobby richting stakeholders. Samengevat zal de communicatie vanuit de activiteiten als volgt over de verschillende doelgroepen verdeeld worden:

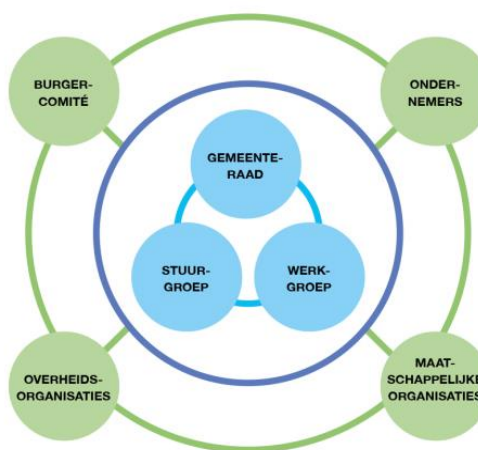
(Bron: Actieprogramma Luchtkwaliteit Alblaserdam)

Het communicatieplan zal nader worden uitgewerkt door KR Communicatie.

4 Organisatie

De werkgroep Lucht heeft vanaf het ontstaan op een innovatieve en participerende manier gewerkt, wat erg succesvol is gebleken bij het opstellen van het actieprogramma luchtkwaliteit. Het ligt daarom voor de hand om deze innovatieve manier van werken voort te zetten en hier verdergaande vormen in te vinden, om ook andere partijen en inwoners te betrekken.

Onderstaande afbeelding geeft de organisatiestructuur weer. De blauwe kern is de traditionele organisatievorm waar Alblasserdam ruimschoots ervaring mee heeft. Voor de verdere implementatie wordt deze organisatiestructuur uitgebreid door de verbinding te zoeken met vertegenwoordigers van externe organisaties om een optimaal draagvlak te creëren. Externe organisaties zijn onder meer burgers en ondernemers en de provincie Zuid-Holland. De provincie heeft benoemd dat Alblasserdam als blauwdruk kan dienen voor het provinciaal luchtkwaliteitsbeleid. Gegeven deze rol zal de provincie regelmatig bij de activiteiten en besluitvorming worden betrokken.

Stuurgroep

De stuurgroep zal bestaan uit wethouder Kraijo, een aantal (nader aan te wijzen) afgevaardigden van de raads werkgroep Lucht en – indien de acties van regionaal belang zijn – een afgevaardigde van de provincie.

De stuurgroep zal de rollende agenda beheren en dus beslissingen nemen over het al dan niet toevoegen of afronden van acties. Tevens zullen ze daarbij het bijbehorende budget voor de daarop volgende periode vaststellen. Besluiten over het toevoegen of afronden van acties zal de stuurgroep altijd doen in overleg met de werkgroep, om te borgen dat nieuwe acties uitvoerbaar zijn en er geen waardevernietiging ontstaat door het stopzetten van lopende acties. De stuurgroep zal gedurende de looptijd van het programma halfjaarlijks bij elkaar komen. Indien vanuit de werkgroep op kortere termijn besluitvorming is vereist, kunnen zij de stuurgroep verzoeken vaker bijeen te komen.

Gezien de rollende agenda en innovatieve werkwijze zijn korte lijntjes en een snelle besluitvorming gewenst. De stuurgroep vraagt de gemeenteraad een mandaat voor een jaar om snel en flexibel de top 5 acties en flankerende acties uit te voeren en om besluiten te nemen over het wijzigen van de rollende agenda. De raad zal door de stuurgroep mondeling geïnformeerd worden over de voortgang via de reguliere raadcommissie (leden van de stuurgroep maken onderdeel uit van de raads werkgroep Lucht). Tevens rapporteert de stuurgroep door middel van een evaluatierapport (opgesteld door de werkgroep en geaccordeerd door de stuurgroep) jaarlijks de voortgang aan de gemeenteraad. De wethouder informeert de voortgang van de agenda met het College van B&W.

Werkgroep

De werkgroep rapporteert aan de stuurgroep en zal zorgdragen voor de implementatie van de acties. De werkgroep zal bestaan uit in ieder geval een gemeentelijk regisseur, ondersteund door derden. Zij

zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de top 5 projecten. Specifiek worden per project andere stakeholders betrokken.

De gemeentelijk regisseur zal tevens zorgen dat na het eerste half jaar drie burgers of vertegenwoordigers van lokale bedrijven in de werkgroep betrokken raken, zij kunnen ofwel bij specifieke projecten of in de werkgroep worden betrokken. Hiermee wordt de betrokkenheid van burgers bij de projecten vergroot. De vaste kern van de werkgroep zal tweewekelijks bij elkaar komen gedurende de looptijd van het programma. De betrokken burgers/lokale bedrijven zullen hier ten minste een keer per maand bij aansluiten. Ook zal – indien de activiteiten op regionale schaal relevant zijn – de provincie bij de werkgroep aansluiten.

Voor elk van de projecten is een lid van de werkgroep verantwoordelijk. Dit lid organiseert zijn eigen overlegstructuur met de eventueel betrokken externe partijen. Werkgroepleden stellen elkaar bij de werkgroepbijeenkomsten op de hoogte van de stand van zaken in projecten. Halfjaarlijks zal er een overleg ingepland worden met de stuurgroep over de voortgang en eventuele besluitvorming. Hierbij kunnen ook (indien noodzakelijk) vertegenwoordigers van externe partijen aanschuiven.

Organisatie met een innovatief karakter

De rollende agenda en organisatie van het programma Luchtkwaliteit heeft een innovatief karakter. Acties en energie van initiatiefnemers bepalen de structuur. Iedere actie vraagt tenslotte om andere stakeholders, flexibiliteit is daarom gewenst. Aan deze aanpak liggen de karakteristieken van transitie management ten grondslag. Deze aanpak kenmerkt zich door co-ontwikkeling, zelf organisatie en adaptatie. Het programma Luchtkwaliteit gaat uit van deze mechanismen door burgers en bedrijven te betrekken bij acties rondom luchtkwaliteit. Door bewustwording en betrokkenheid beoogt de gemeente hiermee betrokkenheid te realiseren voor het programma.

Tevens zorgt het concept van de rollende agenda ervoor dat opgedane ervaring tijdens de uitvoering van activiteiten voor volgende activiteiten kan worden ingezet. Op deze manier wordt voorkomen dat acties die te weinig resultaat bereiken of niet meer aansluiten op de focus van het actieprogramma tijdig gestopt kunnen worden en nieuwe initiatieven waar wel energie op zit voorrang krijgen.

Burgerparticipatie: coproduceren

De kracht van het actieprogramma ligt in gezamenlijkheid, interactie en participatie. De interactie met en de participatie van de inwoners van Alblasserdam is daarom van groot belang. Veel burgers voelen zich betrokken bij hun wijk of omgeving en zetten zich daar vrijwillig voor in. Van deze kracht zal Alblasserdam ook gebruik gaan maken voor het luchtkwaliteitsprogramma. Die kracht zit in initiatieven, in sociaal ondernemerschap, in burens die iets voor elkaar willen betekenen, in milieuvernieuwers. Mensen doen dit niet omdat de overheid dit van ze vraagt, maar omdat zij vinden dat het nuttig is. Dit stelt de gemeente Alblasserdam voor nieuwe uitdagingen die verder reiken dan burgers uitnodigen voor een hoorzitting zodat ze kunnen vernemen wat er speelt. Van de gemeente wordt verwacht dat ze weet welke initiatieven er zijn om daar vervolgens ruimte voor te creëren. En als gemeente deze waar nodig te faciliteren.

De gemeente zet in op de participaties van burgers en bedrijven door hen te betrekken bij de werkgroep, een online participatieplatform op te zetten en door zowel in tijd als budgettaire ruimte te bieden voor burgerinitiatieven (zoals beschreven in hoofdstuk 3).

5 Monitoring en evaluatie

De effecten van het actieprogramma zullen worden gemonitord door kwantitatief de effecten van de activiteiten op de luchtkwaliteit te meten en kwalitatief te bepalen of het bewustzijn onder burgers is toegenomen. Evaluatie vindt plaats op basis van deze monitoring.

Kwantitatieve monitoring van luchtkwaliteit

Sinds 1 januari 2014 heeft de DCMR, op verzoek van de gemeente Alblasserdam, een luchtkwaliteit meetpunt operationeel gesteld. Gedurende de looptijd (1 januari 2017 tot en met 31 december 2020), zal DCMR de luchtkwaliteit binnen Alblasserdam monitoren via dit meetpunt. DCMR brengt per kwartaal een korte rapportage uit en jaarlijks een beknopt jaarverslag. Hiernaast worden de metingen continu gepubliceerd op www.luchtmeetnet.nl. Naast de metingen van het meetpunt zullen OZHZ/DCMR aanvullende luchtkwaliteitsberekeningen uitvoeren.

De directe effecten van acties zoals benoemd in dit implementatieplan zullen niet altijd direct meetbaar zijn, aangezien een groot deel van de luchtverontreiniging van buiten de grenzen komt, verschillende acties tegelijk plaatsvinden en tal van factoren meespelen in de luchtkwaliteit. Echter het meetpunt levert wel inzicht in de trends op de langere termijn en de gemeente krijgt op basis van de metingen inzicht in hoeverre het doel van een Gezond Alblasserdam binnen handbereik ligt. De werkgroep zal daarom de rapportage van DCMR en aanvullende luchtkwaliteitsberekeningen ieder kwartaal bespreken en deze jaarlijks meenemen in het evaluatierapport. Tevens wordt onderzocht of en hoe het meetpunt kan worden ingezet op effectmeting.

Een aandachtspunt is nog wel dat de zuiveringsinstallaties bij de Noordtunnel nabij het DCMR-meetpunt geplaatst zijn. Hierdoor kan een trendbreuk in de metingen ontstaan waardoor het meetpunt mogelijk niet langer representatieve data kan opleveren. Samen met DCMR zal de gemeente onderzoeken of deze impact zal optreden en wat mogelijkheden zijn om de betrouwbaarheid te handhaven.

Kwalitatieve monitoring van bewustwording

Om te bepalen of de acties ter vergroting van de bewustwording effect hebben, zal eenmalig, 2 jaar na de start van het programma (2018) een enquête onder bewoners worden afgenomen. Deze enquête wordt steekproefsgewijs afgenomen onder ongeveer een representatieve groep burgers om te achterhalen of ze kennis hebben genomen van de acties, de problematiek van luchtkwaliteit (en hun eigen impact daarop) kennen en of ze betrokken zijn of willen worden bij activiteiten.

Evaluatie en impact op het besluitvormingsproces

De rollende agenda vraagt om regelmatige evaluatie van de voortgang en ontwikkelingen op de bestaande en mogelijke nieuwe acties. Daarom vindt jaarlijks een evaluatiemoment plaats waarin de lopende activiteiten worden geëvalueerd en de resultaten van het meetpunt worden besproken. Op basis van het evaluatierapport wordt besloten of de agenda wordt bijgesteld. In 2018 zullen tevens de resultaten van de enquête worden meegenomen. Het evaluatierapport wordt tevens voorgelegd aan de Raad.

Bekostiging van monitorings- en evaluatieactiviteiten

De gemeente stelt uit haar luchtkwaliteitsbudget EUR 19.000,- op jaarbasis beschikbaar voor een periode van 3 jaar. Voor de enquête onder bewoners wordt EUR 10.000 gereserveerd.

6 Planning

Het is van belang om flexibiliteit in het programma te creëren zodat tussentijds kan worden bijgestuurd indien acties niet de beoogde effecten bereiken, dan wel indien ontwikkelingen leiden tot andere prioritering van acties. In het actieprogramma wordt daarom een rollende agenda gehanteerd. Dit betekent dat de lijst van acties een zekere mate van flexibiliteit kent en acties inwisselbaar zijn naar gelang voortschrijdend inzicht. Gedurende de looptijd van het programma kunnen nieuwe initiatieven worden toegevoegd, alsmede initiatieven van de lijst af worden gehaald wanneer deze niet effectief of haalbaar zijn gebleken. Gedurende de uitvoer van het programma zal de stuurgroep daarom halfjaarlijks de lopende activiteiten evalueren en waar nodig de lijst met activiteiten aanpassen. Tevens stelt de stuurgroep halfjaarlijks opnieuw het budget voor de top 5 vast.

De onderstaande planning is gebaseerd op de acties en prioritering zoals beschreven in hoofdstuk 3.

Acties	2017	2018	2019	2020
Actie 1. Bord plaatsen en onderzoek milieuzone				
Actie 2. Voorlichten verantwoorde houtstook				
Actie 3. Onderzoek vrachtverkeer op Torenbrug				
Actie 4. Alblasserdam als proeftuin (incl. lopende proeftuinen)				
Actie 5. Koppeling gezondheid en luchtkwaliteit				
Evaluatie en hereiken rollende agenda		▲	▲	▲
Nieuwe initiatieven o.b.v. rollende agenda				

7 Begroting

Onderstaande tabel toont de begroting voor de uitvoering van de eerste activiteiten uit het actieprogramma. De activiteiten worden gefinancierd vanuit de jaarprogramma's. Daarnaast zijn vanuit Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) budgetten beschikbaar gesteld voor de actie houtstook en zuiveringsinstallaties en stelt de provincie Zuid-Holland budget ter beschikking voor projecten die een blauwdruk kunnen vormen voor regionale acties. Deze begroting bevat de kosten voor de eerste stappen van de activiteiten (bijv. het onderzoek naar openstelling van de Torenbrug). Per actie zullen de kosten nader worden uitgewerkt door het betrokken werkgroep lid.

Top 5 acties		Bedrag	Bekostigingsbron
1	Plaatsen borden en onderzoek milieuzone	€10.000,-	Gemeente Alblasserdam
2	Voorlichten + stimuleren verantwoorde houtstook	€25.000,-	NSL
3	Zwaar verkeer Torenbrug	€20.000,-	Gemeente Alblasserdam (jaarprogramma OZHZ)
4	Alblasserdam als proeftuin <i>Incl. Plaatsing lucht-zuiveringsinstallaties A15 en River Art</i>	€40.000,- €100.000,- €15.000,-	Provincie Zuid-Holland NSL Provincie Zuid-Holland
5	Koppeling thema gezondheid en luchtkwaliteit	€15.000,-	Provincie Zuid-Holland
Flankerende acties			
1	Online participatieplatform	€15.000,-	Gemeente Alblasserdam
2	Burgers zelf laten meten	€5.000,-	Gemeente Alblasserdam
3	Ruimte voor initiatieven van onderaf (incl. crowdfunding)	€5.000,- €5.000,-	Gemeente Alblasserdam Provincie Zuid-Holland
Totaal eerste ronde rollende agenda (incl. NSL-gelden)		€255.000,-	Waarvan: €55.000 gemeente Alblasserdam, €75.000,- provincie Zuid-Holland en €125.000,- NSL

Projectorganisatie		
DCMR	€19.000 per jaar (totaal € 57.000,-)	Gemeente Alblasserdam
Enquête	€10.000 (in jaar 2)	Gemeente Alblasserdam
RebelGroup	Inzet wordt bekostigd binnen de acties waaraan bijdrage wordt geleverd	
KR Communicatie	Inzet wordt bekostigd binnen de acties waaraan bijdrage wordt geleverd	
Personele inzet Alblasserdam	€ <nader te bepalen>	Gemeente Alblasserdam